

No Guts, No Gains! The Relation Between Living Group Climate and Social Development of Juvenile Delinquents in Detention

E.J.E. Heynen

NO GUTS, NO GAINS!

The relation between living group climate and social development of juvenile delinquents in detention

Evelyn Heynen

NEDERLANDSE SAMENVATTING

In Nederland en Duitsland worden jongeren tussen de 12 en 24 jaar gesloten geplaatst omdat ze verdacht worden van een ernstig misdrijf (voorarrest) of een gevangenisstraf hebben gekregen. Jeugddetentie betekent opsluiten van jongeren. Het doel van detentie in Nederland en vele andere Europese landen is de preventie van recidive en het bevorderen van rehabilitatie om na verloop van de detentie een leven zonder delinquentie en straf te kunnen leiden (Bruning et. al., 2011; Gatti, Tremblay, & Vitaro, 2009; Harvey, 2005; Liebling & Maruna, p. 18, 2005; Wolthuis & Vandenbroeke, 2009). Jeugddetentie betekent ook een leven met strikte regels en richtlijnen, met vaak negatieve effecten op het gedrag van de gedetineerden (Köhler, 2004). Tot op heden zijn de gevolgen van opsluiting en de daaruit resulterende consequenties voor de persoonlijke ontwikkeling van gedetineerde jongeren ontoereikend onderzocht (Liebling & Maruna, 2005; Marshall & Burton, 2010; Schubert et al, 2012; Van der Helm, Stams & Van der Laan, 2011). Recent onderzoek heeft aangetoond dat een positieve sociale omgeving, oftewel een positief leefklimaat, ertoe kan leiden dat gedetineerde jongeren zich positief kunnen ontwikkelen (Van der Helm, Stams, Van der Stel, Van Langen, & Van der Laan, 2012; Van der Helm, Van Tol, & Stams, 2013).

Maar wat is een goed leefklimaat? Reeds in 1953 heeft de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) gesteld dat het klimaat de belangrijkste factor is in de effectiviteit van de behandeling van psychiatrische patiënten (WHO, 1953, p. 17). Het huidige Leefklimaatonderzoek is gebaseerd op de volgende definitie van een sociaal klimaat: *“de materiele, sociale en emotionele omstandigheden van een omgeving en de interactie tussen deze factoren”* (Moos, 1989). Het sociale klimaat dient te worden beschouwd als een multifactorieel construct gebaseerd op de verschillende mechanismen die essentieel zijn voor de sociale relaties in een groep. In het geval van jeugddetentie leven gedetineerde jongeren in groepen van 8-30 jongeren samen (afhankelijk van het land), gesuperviseerd en begeleid door groepsleiders. Binnen dergelijke leefgroepen moeten de jongeren zich aanpassen aan geldende regels en normen, wat vaak tot conflicten kan leiden. Hieronder wordt de term leefklimaat en de daaraan verbonden concepten kort uitgelegd.

De PGCI vragenlijst staat centraal voor het meten van leefklimaat in dit proefschrift en wordt gekenmerkt door vier factoren: *ondersteuning, groei, repressie en atmosfeer*. *Ondersteuning* staat voor professionele hulp die medewerkers aan jongeren kunnen bieden en de responsiviteit van de medewerkers in de bejegening van de jongeren. *Groei* omschrijft het sociaal en educatief leren (weer naar school gaan) en de persoonlijke ontwikkeling. Ook staat groei voor een positieve kijk op de eigen toekomst. *Repressie* gaat over hoe strikt en streng jongeren de regels ervaren en de mate van flexibiliteit. Hoe beleven de jongeren de mate van controle en wordt er eerlijk omgegaan met de geldende regels en sancties? *Atmosfeer* gaat over hoe de jongeren de fysieke en sociale sfeer binnen de leefgroep ervaren. Dit aspect beschrijft of de jongeren zich veilig voelen en of zij voldoende tot rust kunnen komen binnen de groep waarin zij verblijven. Hierbij is het ook van belang dat de woongroep opgeruimd en schoon is en dat frisse lucht en daglicht voldoende ter beschikking staan (Van der Helm et al., 2011).

Het leefklimaat kan ‘open’ en responsief zijn of ‘gesloten’ en repressief. Een positief en open

leefklimaat wordt gekenmerkt door positieve ondersteuning, voldoende mogelijkheden tot groei en een positieve atmosfeer in de groep. Tevens moet de repressie laag en het evenwicht tussen flexibiliteit en controle van groepsleiders goed zijn. Een gesloten leefklimaat wordt gekenmerkt door weinig ondersteuning en beperkte mogelijkheden tot groei. De atmosfeer wordt als negatief en onveilig ervaren en de regels zijn streng en oneerlijk (Van der Helm et al., 2011).

Het huidige proefschrift omvat 5 studies die de relatie tussen een als positief ervaren leefklimaat en de sociale ontwikkeling van jeugdige gedetineerden onderzoeken. Hierbij gaat het vooral om het sociale functioneren, het verbeteren van empathie, minder geweten- en gevoelloosheid en agressie en het beter kunnen omgaan met sociale probleemsituaties binnen detentie. Alle studies in dit proefschrift zijn gebaseerd op onderzoek dat is uitgevoerd in Duitsland en Nederland.

Tot 2014 bestond geen meetinstrument voor de Duitse jeugddetentie om het leefklimaat binnen de leefgroepen te inventariseren. Om een instrument te ontwikkelen werd het bestaande Nederlandstalige *Prison Group Climate Instrument (PGCI)* naar het Duits vertaald en werd een validatiestudie uitgevoerd die beschreven wordt in **Hoofdstuk 2**. Een confirmatieve factoranalyse van het oorspronkelijke model met de vier factoren *ondersteuning*, *groei*, *repressie* en *sfeer* leverde een positief resultaat op. Er is voldoende bewijs gevonden dat het vertaalde meetinstrument valide en betrouwbaar is. De Duitse versie van de PGCI kan worden gebruikt om het leefklimaat in Duitse instellingen voor (forensische) jeugdzorg en jeugddetentie in kaart te brengen en te verbeteren. Resultaten uit onderzoek met de PGCI kunnen bijdragen aan de verbetering van het klimaat, de veiligheid van jongeren en medewerkers, het behandelresultaat en de rehabilitatie van gedetineerde jongeren.

Empathie is een belangrijke sociale ontwikkelingsopgave voor jongeren. In **hoofdstuk 3** wordt de Duitse vertaling van de Basic Empathy Scale (BES) gevalideerd voor jeugdige delinquenten. Eerdere valideringstudies van de BES werden vooral uitgevoerd bij jongeren uit de algemene bevolking. Het huidige onderzoek is een van de weinige onderzoeken binnen een groep jeugdige delinquenten, die verblijven in detentie. Deze studie biedt inzicht in de processen van cognitieve en affectieve empathie bij gedetineerde jongeren. Een confirmatieve factoranalyse ondersteunde de validiteit van een gereduceerde vragenlijst met 12 vragen, die samen betrouwbaar "*cognitieve en affectieve empathie*" kunnen meten. Resultaten kunnen verder helpen bij het onderzoek naar werkzame bestanddelen in de rehabilitatie van jeugdige gedetineerden.

In **Hoofdstuk 4** wordt de relatie tussen ongepaste reacties op sociale probleemsituaties en (cognitieve en affectieve) empathie onderzocht. De studie werd uitgevoerd binnen een groep gedetineerde jongeren in Nederland. De resultaten laten zien dat problemen in de omgang met competitie negatief gerelateerd waren aan cognitieve empathie en problemen met het krijgen en geven van hulp met affectieve empathie. Problemen in het accepteren van autoriteit waren negatief gerelateerd aan cognitieve en affectieve empathie. De relatie tussen sociaal in het nadeel zijn en cognitieve empathie werd gemedieerd door inadequate omgang met competitie, terwijl de relatie tussen sociaal in het nadeel zijn en affectieve empathie gemedieerd werd door problemen met het accepteren van autoriteit. De resultaten uit dit onderzoek kunnen in de toekomst worden gebruikt om de effectiviteit van groepsinterventies in jeugddetentie te verbeteren.

In **hoofdstuk 5** ligt de focus op de samenhang tussen leefklimaat, reactieve en proactieve agressie en geweten- en gevoelloze trekken, genoemd 'Callous en Unemotional-traits' (CU-traits). CU-

traits zijn een veel voorkomend probleem bij delinquente jongeren en gaan vaak gepaard met een hoge mate van agressie. In dit hoofdstuk werd een lineair-structureel model getoetst met associaties tussen leefklimaat, reactieve en proactieve agressie en CU-traits. Resultaten laten zien dat een hoge mate van repressie in verband staat met meer reactieve agressie en meer CU-trekken en een negatieve atmosfeer ook geassocieerd kan worden met meer CU-traits.

Hoofdstuk 6 focust op de effecten van leefklimaat op de ontwikkeling van empathie tijdens detentie. Een lineair-structureel model laat zien dat er een relatie bestaat tussen een positief leefklimaat en verhoogde empathie na 6 maanden detentie bij gedetineerde jongeren. De gerapporteerde resultaten in deze hoofdstukken onderstrepen het belang van een positief leefklimaat als basis voor positieve gedragsveranderingen bij delinquente jongeren (**hoofdstuk 7**).

Geconcludeerd kan worden dat er geïnvesteerd moet worden in een positief en open leefklimaat en een goede relatie met de jongeren om zo hun sociaal gedrag te bevorderen (De Swart et al., 2011; Liebling, 2004; Listwan, 2013; Ros et al., 2013; Souverein et al., 2013). Dit is met name de taak van de groepsleiders die werken met jongeren in de leefgroep. Door een responsieve en open houding zijn zij in staat een positieve balans te vinden tussen flexibiliteit en controle en kunnen op deze manier zorgdragen voor een positiever klimaat. Daarom is het belangrijk om na te denken over een structurele verbetering van het leefklimaat. In 2013 hebben de gezamenlijke directeuren van de Justitiële Jeugdinrichtingen in Nederland een goed leefklimaat (naast psychiatrische zorg) als een van de belangrijkste onderdelen van hun visie gemaakt (Van der Helm, van Tol, & Stams, 2013). In een 4-jarig programma wordt in alle instellingen meerdere malen het leefklimaat gemeten en de resultaten actief teruggekoppeld aan medewerkers en jongeren (Van der Helm, Van Miert, Nagtegaal, Stams, & Beld, 2015). Additioneel is in enkele Nederlandse instellingen het medewerkersklimaat gemeten (Van der Helm et al., 2015). Groepsmedewerkers ontvangen feedback over het team functioneren, leiding en motivatie binnen het team. Door het regelmatige geven van feedback van de resultaten van het leefklimaat en medewerkersklimaat kan het leefklimaat binnen de instelling positief veranderen. Toch is er nog maar weinig robuust onderzoek naar werkzame factoren gedaan. Het is daarom van groot belang om te blijven investeren in een positief leefklimaat. Dit vereist moed om het oude denken in termen van straf en vernedering om te buigen naar ondersteuning en behandeling. Zonder positieve inzet ("**GUTS**"), zoals het bevorderen van het leefklimaat, adequate behandeling en het creëren van ontwikkelingskansen, is er weinig kans op succes ("**GAINS**"), zoals een positieve sociale ontwikkeling en recidivevermindering van de gedetineerde jongeren.

REFERENCES

- Bruning, M. R., De Jong, M. P., Liefwaard, T., Schuyt, P. M., Doek, J. E., & Doreleijers, T. A. H. (2011). *Wegwijs in het jeugdsanctierecht [Find your way in youth sanction law]*. Wolf Legal Publishers.
- De Swart, J., (2011). De professionele jeugdzorgwerker [the professional youth care worker]. *Doctoral dissertation, Free University of Amsterdam, Amsterdam*.
- Gatti, U., Tremblay, R.E., & Vitaro, F. (2009). Iatrogenic effect of juvenile justice. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 8, 991–998. DOI: 10.1111/j.1469-7610.2008.02057.x.
- Harvey, J. (2005). *Young men in prison: Surviving and adapting to life inside*. Cullompton: Willan.
- Köhler, D. (2004). *Psychische Störungen bei jungen Straftätern*. [psychological disorders in young juveniles]. Hamburg, Germany: J. Kovac.
- Liebling, A., & Maruna, S. (2005). Introduction: The effects of imprisonment revisited. In A. Liebling & S. Maruna (Eds), *The effects of imprisonment* (pp. 1-32). Cullompton, UK: Willan.
- Listwan, S. J. (2013). *Introduction to Juvenile Justice*. Bridgepoint Publishing.
- Marshall, W. L., & Burton, D. L. (2010). The importance of group processes in offender treatment. *Aggression and Violent Behavior*, 15, 141–149.
- Moos, R. H. (1989). *Ward Atmosphere Scale manual* (2nd ed.). Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- Ros, N., Van der Helm, G.H.P., Wissink, I., Schaftenaar, P., & Stams, G.J.J.M. (2013). Institutional climate and aggression in a secure psychiatric setting. *The Journal of Forensic Psychiatry and Psychology*, 24, 713-727. DOI:10.1080/14789949.2013.848460.
- Schubert, C.A., Mulvey, E.P., Loughran, T.A., & Losoya, S.H., (2012). Perceptions of Institutional Experience and Community Outcomes for Serious Adolescent Offenders. *Criminal Justice and Behavior*, 39, 71-93, DOI: 10.1177/0093854811426710.
- Souverein F., Van der Helm G.H.P & Stams G.J.J.M, (2013). `Nothing works` in secure residential youth care? *Children and Youth Services Review*, 35, 1941-1945. DOI:10.1016/j.chilyouth.2013.09.010.
- Van der Helm, P., Stams, G. J. J. M., & Van der Laan, P. H. (2011). Measuring group climate in prison. *The Prison Journal*, 91, 158–176..
- Van der Helm, G. H. P., Van Miert, V. S. L., Nagtegaal, J., Stams, G. J. J. M., & Beld, M. H. M. (2015). *Rapportage justitiële jeugdinrichtingen 2014, een onderzoek naar het leef, leer- en werkklimaat binnen de justitiële jeugdinrichtingen*. [Report juvenile justice institutions 2014, research about living group climate, learning climate and working climate in juvenile justice institutions] Leiden: Hogeschool Leiden.
- Van der Helm, G. H. P., Stams, G. J. J. M., Van der Stel, J. C., Van Langen, M. A. M., & Van der Laan, P. H., (2012). Group climate and empathy in a sample of incarcerated boys. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 56, 1149–1160. DOI: 10.1177/0306624X11421649.
- Van der Helm, G. H. P., Van Tol, N., Stams, G. J. J. M. (2013). De invloed van het orthopedagogisch klimaat in de residentiële justitiële jeugdzorg: een wetenschappelijke onderbouwing. [the influences of living group climate in residential youth care: decreasing recidivism by care, cure and schooling. A scientific approach], National advice report Dutch ministry of Justice.
- Wolthuis, A., & Vandenbroucke, M. (2009). Schade herstellen tijdens jeugddetentie. *Een evaluatieonderzoek naar herstelgericht werken in Forensisch Centrum Teylingereind*. [Recovering damage during youth detention, an evaluation study to investigate recovery focussed work in the forensic centre of Teylingereind]. Research Report Verwey Jonker Instituut.
- World Health Organization. (1953). *Expert committee on mental health: 3rd report*. Geneva, Switzerland: Author.

